

№ 13

1 січня 2014 рік

В цьому випуску:

З новим роком і Різдвам Христовим!	1
Підведення підсумків	1
Птахи - це друзі і помічники людини	2
Учні молодших класів змагалися у кращому виконанні малюнка на тему «Моя улюблена квітка»	3
Збережемо лісову красуню	3
П'явки в наших водоймах	4
Щодо розширення території НПП «Великий Луг»	4
Чому птахи не падають, коли сплять на гілці	4
Один з найцікавіших птахів Великого Лугу - це сплюшка	5
Не дамо загинути природі!	6
Факти, які можуть Вас зацікавити!	6
Відгадай зимові ребуси	6

Шановні друзі!

Вітаю всіх з Новим роком! Новорічні свята - чарівні дні, які всі люблять та чекають з нетерпінням. Свята завжди несуть в собі надію на краще та на добрі зміни. В минулому році було багато різних подій, веселих та сумних, та Новий рік привід почати все спочатку. Тож хай прийдешній Новий рік принесе тільки нове, позитивне, радісне! Ми щиро бажаємо всім вам міцного здоров'я, успіхів в роботі, миру та добра!

З Новим роком і Різдвам Христовим вітаю:
Щастя, миру і здоров'я бажаю,
Хай у Вашому житті не метуть хурделиці,
Хай у щасті і добрі все життя простелиться.
Хай горіння і натхнення Вас не залишає,
Щирість, радість і завзяття Вам Бог посилає.
Куті смачної, коляди голосної,
Всіх благ на кожному кроці
У Новому році!

*З повагою, в. о. директора НПП «Великий Луг»
Йосипенко Тамара Дмитрівна*

Підсумки роботи та плани на майбутнє

12 грудня в Національному природному парку «Великий Луг» відбулося засідання науково-технічної ради.

На засіданні ради підвели підсумки роботи парку за 2013 рік, заслухавши звіти з виконання річних планів наукової, рекреаційної та еколого-освітньої роботи. Разом з цим обговорили та затвердили плани на наступний 2014 рік. В цьому році Парк планує провести активну роботу по залученню населення до прове-

дження заходів з охорони біорізноманіття Парку та рекреаційної і еколого-освітньої діяльності. Всі присутні погодились з висновком, що зберегти природу ми можемо лише об'єднавши наші зусилля, та згуртувавши біля себе ще більше однодумців.

Для детального ознайомлення з біорізноманіттям Парку, в цьому році заплановано видання фотоальбому: «Водно-болотні угіддя НПП «Великий Луг», «Архіпелаг Великі та малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків».

З метою сприяння популяризації території Парку, відродження і широкої пропаганди традицій українського природокористування та заохочення населення до спілкування з природою щорічно проводиться фестиваль «Козацькі розваги», змагання з рибної ловлі «Золотий гачок», екскурсії по території Парку, на які запрошуються всі бажаючі. В 2014 році крім цих заходів заплановані вечорниці на Івана Купала та проведення різних природоохоронних заходів щодо збереження рідкісних видів рослин, тварин та місць їх перебування з залученням організацій та учбових закладів.

**Для ознайомлення з унікальною природою нашого краю
запрошуємо всіх бажаючих відвідати наш Парк!**

Птахи - це друзі і помічники людини.

Птахи, поширені по всій земній кулі, пристосовані до різних кліматичних умов. Кожний вид по-своєму реагує на несприятливі зміни зовнішнього середовища. Деякі у відповідь на значне і тривале пониження температури, зникнення їжі у місцевості проживання, перелітають на якийсь час в інші країни. Але є птахи, які залишилися з нами зимувати. Ми так радіємо їх присутності у довгий зимовий період! З ними ж зима яскравіша і привабливіша. А для птахів зима важка пора. Значна частина корму, такого необхідного для життя пернатих друзів, окута кригою або схована під снігом. Добути його дуже важко, особливо тоді, коли світловий день короткий, а їжі потрібно багато, щоб забезпечити енергію тіла на всю холодну ніч. Цікавий факт: якщо годівниця протягом усього зимового періоду буде завжди наповнена, то від голоду можна врятувати близько 12 птахів!

Щорічно з настанням холодів, Національний природний парк "Великий Луг" спільно з молодіжною громадською організацією клубом "Білі Ворони" організовують акцію під назвою "Допоможемо пернатим друзям!". Кожного року у цій акції беруть активну участь школи району. У цьому році діти, виготовивши годівнички, підгодовували птахів, спостерігали за ними, провели агітаційну роботу, запрошуючи всіх небайдужих, допомагати птахам в зимовий час. Також у цьому році в рамках акції пройшов художній конкурс "Пернаті друзі". До участі у конкурсі запрошувались учні 5-8 класів Комунального закладу "Дніпрорудненська спеціалізована І-ІІІ ступенів школа "Талант", які не обмежувались в техніці виконання робіт. На конкурс було надано 59 робіт, які були представлені в двох номінаціях: "Екологічна листівка" та "Портрет птаха".

3 грудня відбулося нагородження переможців. В номінації "Екологічна листівка" перемогу здобули:

І місце – Гунько Валерій учень 6-А класу;
ІІ місце – Кудрова Катерина учениця 7-А класу;
ІІІ місце – Бавріна Валерія учениця 6-А класу.
В номінації "Портрет птаха" призові місця зайняли:

І місце Бойко Катерина учениця 8-Б класу;
ІІ місце Старчикова Анастасія учениця 6-А класу;
ІІІ місце розділили Бузейджи Валерія учениця 8-Б класу та Бортник Богдан учень 6-А класу.

Усі переможці були нагороджені почесними грамотами та призами.

Ми хочемо, в першу чергу, подякувати всім викладачам, які організовують дітей зі шкіл і прищеплюють їм любов до природи. По-друге, Національний природний парк звертається до всіх жителів Василівського району, щоб кожен з нас приділив на вихідних днях пів години і в сімейному колі зробив годівницю, розмістивши її у себе на подвір'ї. Цим кожен зможе підтримати акцію "Допоможемо пернатим друзям!" і допоможе врятувати зимуючих птахів від загибелі.

Нам необхідно пам'ятати і піклуватися про природу. Прищеплюючи екологічну культуру дітям, ми створюємо собі стабільне і світле майбутнє!

Завідувач сектору екологічної освіти та рекреації
НПП "Великий Луг" Маркова Ю.Г.

Активну участь в акції "Допоможемо пернатим друзям!" прийняли діти природничого гуртка "Юні друзі природи", створений Національним природним парком «Великий Луг» на базі Скельківської ЗОШ І-ІІІ ступенів, який працює з жовтня 2013 року.

З гуртківцями проведено заняття на тему "Різноманітність птахів рідного краю". В ході заходу учні переглянули слайди з зображеннями птахів Великого Лугу та дізнались про них багато цікавого, розглянули різновиди годівниць та продукти, якими можна підгодовувати птахів у зимовий період. А з першим снігом діти змайстрували годівниці, які ми разом наповнили кормом і вивісили на подвір'ї школи.

Учні молодших класів Дніпрорудненської школи “Талант” змагалися у кращому виконанні малюнка на тему “Моя

Метою проведення даного заходу стало виховання у дітей любові та бережливого ставлення до природи, бажання викликати в них інтерес до охорони рідкісних видів рослин на території НПП “Великий Луг”.

Діти з задоволенням взяли участь в конкурсі, який щорічно проводять фахівці сектору екологічної освіти та рекреації Національного природного парку “Великий Луг”.

До адміністрації Парку надійшло 40 робіт, на яких різноманітність зображених квітів показала обізнаність конкурсантів не тільки в типових, але й в рідкісних видах рослин, що зростають на території НПП “Великий Луг”. Серед представлених робіт виділено 5 переможців: учениця 1-го класу Цільо Дарья, учень 2-

Цільо Дарья

А класу Кузьменко Даніл, учні 3-го класу Іваніков В'ячеслав та Облещенко Діана, та учень 4-го класу Вакулюк Мстислав. Призери були нагороджені почесними грамотами Національного природного парку “Великий Луг” та приємними подарунками.

*Завідувач сектору екологічної освіти та рекреації
НПП “Великий Луг” Маркова Ю.Г.*

Вакулюк Мстислав

Збережемо лісову красуню!

Капканова Єлизавета, III місце

Закалюжний Владислав, II місце

Вальковець Аліна, I місце

Творчий конкурс “Новорічна композиція”

П'явки в наших водоймах

П'явки – кільчасті черви з мускулистим тілом та присосками на його кінцях. В Україні відомо близько 20 видів цих тварин. П'явки здатні витримувати значні забруднення води.

Кровосисні п'явки можуть присмоктуватись, як до хребетних, так і до безхребетних тварин. Проте прокусити шкіру людини можуть представники лише двох видів – медична та аптечна п'явки. Передній присосок трикутної форми, на дні його знаходиться рот, оснащений трьома гострими щелепами, за допомогою яких п'явка робить на шкірі

трикутний розріз. До ранки надходить гірудин – особлива речовина, що знеболює укус та перешкоджає згортанню крові. Ранка від укусу п'явки може кровоточити протягом цілої доби, але гірудин позитивно впливає на нервову систему, знижує кров'яний тиск, запобігає утворенню тромбів, тому здавна цих п'явок використовують у медицині при лікуванні серцево-судинної системи. На території НПП "Великий Луг" п'явка медична та аптечна за останні три роки не реєструвались.

Найчастіше в наших водах зустрічається несправжньокінська п'явка. На відміну від медичної, ця п'явка є активним хижаком. Основна здобич – личинки комах, пуголовки, молодь риб. Жертву заковтує цілком або частинами. Для людини вид небезпеки не становить. Також присутні три види малих несправжньокінських п'явок.

Звичайними також є дві паразитичні п'явки – риб'яча та равликова, які присмоктуються до риб та черевоногих молюсків. Як і попередні, для людини небезпеки не становлять. Риб'яча п'явка – зовнішній паразит риб. Іноді вона здатна майже повністю виснажити навіть великих за розмірами коропів. Відмінна її риса – передній дисковидний присосок, що добре виділяється на тонкому тілі.

Для забезпечення медичних потреб п'явок розводять у штучних умовах. Особини взяті з природних водойм, внаслідок їхнього забруднення побутовими стоками, можуть бути переносниками інфекційних захворювань.

Медична та аптекарська п'явки нині стали рідкісними (внесені до Червоної Книги України), тому вилучення їх з природного середовища заборонено законом. Для збереження цього виду від вимирання, необхідно зберегти біотопи, відтворювати їх штучно.

Щодо розширення території Національного природного парку "Великий Луг"

Територія парку входить в Дніпровський екологічний коридор, та на жаль одна з найбільш цінних ділянок Кушугумсько - Балабинських плавнів, близько 300 га не ввійшли до складу НПП «Великий Луг». Ця територія є частиною заплавної системи Біленько-Розумовської гряди, з великими мілководдями з достатньою кормовою базою та місцями перебування рідкісних видів тварин та рослин. На міграціях тут зареєстровано близько 100 видів птахів, 14 з яких занесені до Червоної книги України. Не маючи охоронного статусу територія постійно піддається антропогенному тиску. Заболочені береги досить зручне місце для перебування озерної чайки - до 150 пар, крячка річкового, більше сотні пар качиних, куликів та інших водно-болотних птахів. Весною тут збирається до 19 тисяч птахів, восени до 15 тисяч.

Завдяки різноманітності природних комплексів територія має велике значення для збереження видри річкової та багатьох рукокрилих, унікальних не тільки для цієї території та України, а й Європи. Також тут перебуває значна кількість рідкісних видів: 36 безхребетних, земноводних та плазунів 10, ссавців - 3, птахів - 14, риб - 5. Всі вони занесені до різних охоронних списків. Для збереження унікального природного комплексу необхідно приєднати цю територію до складу НПП «Великий Луг».

Зазвичай під час відпочинку тварини приймають позу,

Чому птахи не падають, коли сплять на гілці?

в якій вони можуть максимально розслабити м'язи. Але для більшості птахів спокійний сон, навпаки, можливий лише при напруженні м'язів ніг, які допомагають їм стійко, не втрачаючи рівноваги, сидіти на гілці або жердинці. Ці м'язи довгими сухожиллями з'єднані з пальцями. Коли птах сідає, м'язи скорочуються, сухожилля натягуються і пальці стискаються. Під час сну птах не може випрямити ноги (уві сні його тіло нерухоме), тому пальці не випускають опору. Прокидаючись, він піднімає тіло, сухожилля розслабляються, і "замок розмикається". Птахи, які сплять стоячи у воді (наприклад, фламінго або чаплі), часто підбирають

уві сні одну ногу. Так вони віддають воді менше тепла і довше зберігають оптимальну температуру тіла. Втім, сон стоячи не єдиний спосіб відпочинку для птахів. Під час перельотів лелекам вдається по черзі спати прямо на льоту. А темний крячок, покинувши гніздо, може декілька років без зупину літати над морем: ноги у нього не пристосовані для посадки на воду, він ловить водних комах і рибку, і спить, що називається, «на крилі».

Один з найцікавіших птахів Великого Лугу це сплюшка

Маленька совка – єдиний вид роду совок у фауні України, представлений номінативним підвидом. Загальний тон оперення бурувато-сірий (у рудої морфи – рудуватий) з темними поздовжніми і білими поперечними рисками. Райдужна оболонка очей яскраво-жовта, майже помаранчева у дорослих птахів і дещо тьмяніша у молодих. Дзьоб і кігті темно-бурі. Цівка оперена практично повністю, хоча пір'я, що росте на ній, і не заходить на пальці. Ця ознака відрізняє совку від інших представників роду.

На території Парку на совку можна натрапити у лісових масивах “Маячанської балки” або в байрачних лісах біля села Скельки. В регіоні цей вид, нажаль, став рідкісним, передусім через зменшення площ старих лісів з дуплистими деревами. Вона мешкає серед островів лісу в степу, або у старих садах. У період токування в Маячанському лісі вдавалося зареєструвати з одного місця до десяти птахів, зайнятих співом. Там, де мешкає сов-

ка, ночі, озвучені її криками, набувають незабутнього своєрідного колориту. Однак, незважаючи на довірливість і звичність, ця сова нечасто потрапляє на очі. Холодні дні вона проводить в дуплі. На полювання вилітає вже в глибоких сутінках.

У межах України совка – перелітний птах. На півдні ареалу вона з'являється вже в останніх числах березня, в більш північних районах – в середині квітня. В першу ж теплу і тиху ніч після прильоту птахи починають подавати голос. Шлюбний крик совки – монотонне, неквапливе (20-21 сигнал в хвилину) повторення видового призовного крику. Ці звуки сприймаються за слово “сплю”. Звідси походить й альтернативна назва цього птаха. Самці совки навесні довго перегукуються, відтворюючи призовні крики в різних тональностях. Парний, або антифональний спів, за якого злагоджено кричать одночасно два самці, дуже характерний саме для совки – *Otus scops*. Крім парного співу самців, в розпал токування іноді вдається почути узгоджений спів самця і самки – так звану пісню-дует. Голос совки-самички не такий дзвінкий, а крик ніби здвоєний, на зразок скоромовки: “сплю-плю”. В цілому ж пісня-дует виглядає так: “сплю – сплю-плю, сплю – сплю-плю ...”, де “сплю” вигукує самець, а самка додає слідом за ним “сплю-плю”. Навесні за похмурої й теплої погоди їхні голоси лунають не тільки вночі, але і вдень. Совка – птах-дуплогніздник. Вона займає як природні ніші, так і дупла дятлів. Однак за браком дупел вона нерідко оселяється в гніздах сорок та інших затишних місцях. Колись у байраках біля села Скельки спостерігали навіть спроби захоплення совкою нори, зайнятої сиворакшею. Відомі випадки розміщення гнізда совки поряд з гніздами шпаків і горобців.

Приблизно за місяць після повернення совка береться до відкладання яєць. У кладці найчастіше буває 4-5, рідше – 6 яєць. Як і в решті представників роду совок, вони білі, дещо блискучі, укорочено-еліпсоїдні, середньою вагою близько 15-16 грам.

Совка зовсім невелика пташка. Її вага рідко перевищує 100 грам. І природньо, що за здобич їй слугують здебільшого порівняно дрібні тварини, переважно безхребетні. Біля кордону навесні на ранкових і вечірніх зорях неодноразово доводилось спостерігати, як несучись над кронами дерев, раптово зависаючи на одному місці, звершуючи круті та стрімкі віражі, совки, немов очманілі тіні, ганялися за хрущами. Але совки відшукують собі корм не лише в лісі. Той факт, що совка нерідко приносить до гнізда вовчків та інших комах, що живуть на відкритому ландшафті, дає змогу припустити, що вона вилітає за здобиччю на поля і луки.

Пташенят батьки постачають їжею, доки вони не стануть здатними самі добувати собі поживу в потрібній кількості. Це настає приблизно тоді, коли совенятам виповниться півтора місяці. Осінні кочівлі совки на півночі ареалу можна спостерігати вже наприкінці серпня. У вересні більшість птахів покидає місця де вони провели літо. До кінця жовтня совка рідко трапляється на очі навіть у південних регіонах.

Майже на всій європейській частині ареалу виду відзначена тенденція до зменшення чисельності совок. Скорочення популяції в Україні, пов'язано з будівництвом каскаду водосховищ та скороченням площі лісів, зокрема з дуплистими деревами. Під час перельотів частина птахів гине від зіткнення на дорогах з автомобілями (засліплені світлом фар), частина налітає і розбивається об драти ЛЕП, розбивається о скло маяків і телевізійні башти.

Для збереження виду необхідна суворо охорона стиглих насаджень і дуплистих дерев, виявлення та охорона місць гніздування, приваблювання у штучні гніздівлі. Совка перебуває під захистом Червоної Книги України (статус – рідкісний), Бернської конвенції та Конвенції CITES. Тому звертаємось до усіх місцевих жителів як що у вас за селом є старі високі дерева з дуплами не знищуйте їх, це дерево може бути рідним домом чудового птаха який не тільки знищує багато комах-шкідників, але й є красою нашої неповторної природи!

Старший науковий співробітник Бусел В.А.

Не дамо загинути природі!

Природно-заповідний фонд України – це система природних комплексів та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Служба державної охорони природно-заповідного фонду України НПП "Великий Луг" забезпечує охорону та збереження територій та об'єктів Парку. Одним з основних завдань служби держохорони національного природного парку "Великий Луг" є охорона диких тварин і місць їх перебування у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

В зв'язку зі зниженням середньодобової температури нижче нуля градусів, промерзанням верхнього шару ґрунту з 3 грудня 2013 р. розпочато проведення заходів по підкормці диких тварин на територіях природоохоронних науководослідних відділень Парку. Облаштовано 11 солонців, 10 пархал, 7 перепадів, 15 кормових площадок, 23 годівниці, заготовлено 1200 кормових віників.

Важливим завданням працівників служби державної охорони є попередження пошкодження лісових насаджень внаслідок незаконних рубок, зокрема хвойних насаджень, напередодні Новорічних свят. В межах заповідної зони та парку "Дружба" ПОНДВ "Панай" на площі 18,4 га знаходяться насадження сосни Кримської, сосни Лісової. Для попередження незаконних рубок складено графік чергування та створено рейдову мобільну групу з інспекторського складу та відповідальних працівників Парку.

Працівниками відділу державної охорони НПП «Великий Луг» проводиться робота по рятуванню риби в водоймах від задухи під льодом. В період льодоставу 20 % риби не доживає до весни через нестачу кисню, який через товщу льоду не попадає в воду з повітря, внаслідок чого відбувається замор риби. В нашому регіоні зими відносно теплі, а чим холодніша вода, тим менша потреба риби в їжі та кисні.

Рятуючи рибу від замору, інспектори прорубують лунки в льоді, вставляють снопи з очерету, соломи, щоб сприяти поповненню кисню.

Бережіть природу!

Погляньте навкруги. Природа помирає!
Від нашої байдужості вона лише страждає!
Благаю бережіть її, тому що того варта.
Людина мисляча, вона на краще здатна.
Якщо докільля знищимо - навік осиротіємо.
Хіба ми варвари? Ми що любимо не вміємо?
І деревце, і квіточку, травиночку - усе цінуймо.
І обережно, вдумливо на звірину полюймо.
Потрібно землю віддавати в надійні, добрі руки.
Бо лиш нажитися на ній злетілись чорні круки.
Ліси, гаї і парки й лісосмуги – це легені планети.
А ми, як все, не бережемо і це вже не секрет.
Джерельце, річку, озерце від бруду захищайте.
Спішіть робити добро, даремно час не гайте.

Відділ державної охорони НПП "Великий Луг"

Факти, які можуть вас зацікавити!

Для того, щоб зварити яйце страуса круто, його треба кип'ятити не менше 40 хвилин.

Тхір спить до 20 годин на добу.

Французи називають голуба "літаючим пацюком".

У жирафів абсолютно чорний язик, довжина якого може доходити до 45 см.

Серце кита б'ється тільки 9 разів на хвилину.

Ігуана може перебувати під водою до 28 хвилин.

Самка броненосця володіє унікальною здатністю. При стресових ситуаціях вона може затримувати пологи на строк до двох років.

Різновид морської зірки, що називається *Lunckia columbiae* може повністю відтворити своє тіло з частинки довжиною в 1 сантиметр.

У кота, падаючого з 12-го поверху, більше шансів вижити, ніж у кішки, котра падає з 7-го.

Морська зірка може вивернути свій шлунок навиворіт.

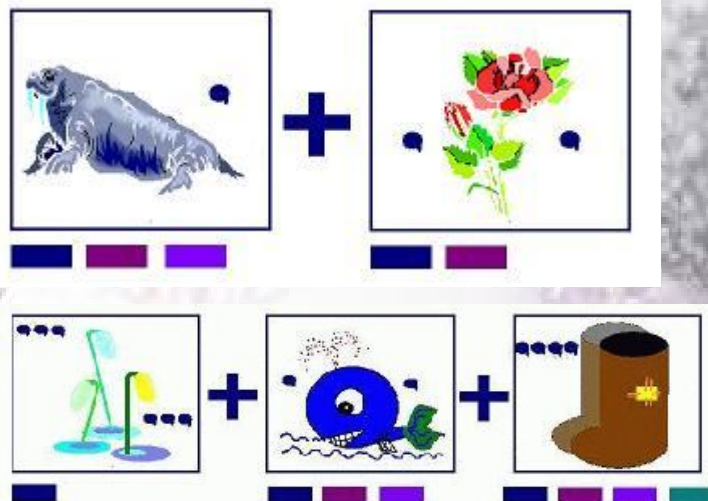
Полярні ведмеді можуть бігати з швидкістю 40 км / ч.

При нестачі їжі стрічковий черв може з'їсти до 95 відсотків ваги свого тіла - і нічого!

Колібри не можуть ходити.

Відгадай зимові ребуси

Засновник та видавник газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію

Серія 33 № 1003-278-Р від 03.12.2010 р.

Адреса НПП «Великий Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпропетровськ,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта: grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Маркова Ю.Г.

Тираж 500 примірників

Розповсюджується
Безкоштовно